

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา
สถาบันพระปกเกล้า

“ การเลือกตั้งจะต้องเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม (Free and Fair election) จึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ”

บทบาทของพลเมืองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของประชาธิปไตยไทย ดร.ทวีลวดี บุรีกุล, ศศ.ภคพล สมพงษ์, ดร.เลิศพร อุดมพงษ์ และนิตยา โพธิ์นอก

155 หน้า

สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า

2563

เจษฎากร อรภักดี

เกษณี ธนการศักดิ์

ชื่อเรื่อง

นักวิจัย

จำนวนหน้า

จัดพิมพ์โดย

ปีที่พิมพ์

ผู้สรุป

ผู้ออกแบบ

ความเป็นมา และความสำคัญ ของการศึกษา

การเลือกตั้ง (Election) คือการที่ราษฎรใช้สิทธิของตนเอง ลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทน เพื่อทำหน้าที่แทนตนเอง ในการปกครองแต่ละระดับของประเทศ เช่น การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งสมาชิกสภา อบจ. เป็นต้น ซึ่งถือเป็นกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ และเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ

ในระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเลือกตั้ง จะเป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยที่ประเทศไทย ปฏิบัติ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นประชาธิปไตย อย่างแท้จริง เพราะประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นจะต้อง เกิดขึ้นจากการเลือกตั้งที่สุจริต โปร่งใส และ ตรวจสอบได้ตามหลักสากล ซึ่งเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึง ความต้องการหลักของประชาชน กล่าวคือ การเลือกตั้ง จะต้องเป็นไปอย่างเสรีและเป็นธรรม (Free and Fair election) ดังนั้น การเลือกตั้งเสรีและเป็นธรรม จึงมี บทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบอบ ประชาธิปไตยในประเทศไทย

เมื่อกล่าวถึงปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม ในประเทศไทยนั้น คงต้องกล่าวถึงเหตุการณ์ใน ประวัติศาสตร์สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม หลังจาก การเลือกตั้ง วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2500 ที่เกิด การประท้วงในหมู่ประชาชน นักศึกษา และพรรคการเมือง ซึ่งได้มีการกล่าวขานโดยประชาชนในตอนปีนั้น ถึงการเลือกตั้งครั้งนี้ว่า

“การเลือกตั้งสกปรก
สกปรกตั้งแต่ออกแบบรัฐธรรมนูญ
ออกแบบกฎหมายการเลือกตั้ง
ออกแบบกระบวนการเลือกตั้งแล้ว
ไม่ใช่แค่ปลอมโหวต แต่เป้าหมายก็คือ
ขณะที่ทำการรัฐประหารนั้น
มักจะพยายามรักษาอำนาจหลังจาก
ที่อยู่ในอำนาจไม่มีการเลือกตั้ง
ประยะหนึ่งแล้ว และก็ต้องถ่ายทอด
ให้มีคนมาร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง”

สำหรับในปัจจุบันปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม นั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของ “ซื้อสิทธิ ขายเสียง” ปัญหา ดังกล่าวได้ขยายตัวเป็นวงกว้าง อีกทั้ง ยังมีการพัฒนา ในด้านรูปแบบ เทคนิค และวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากยังมีนักการเมืองที่ซื้อสิทธิ์ และมีประชาชน ขายเสียง ซึ่งผลกระทบที่ตามมา นั่นคือนักการเมือง ผู้ที่ซื้อสิทธิ์นั้นไม่ได้เข้ามาเพื่อช่วยสังคมอย่างแท้จริง การที่ได้รับตำแหน่งนั้นเป็นเพียงทางผ่านเพื่อแสวงหา ผลประโยชน์ให้กับตนเอง ดังนั้น นักการเมืองประเภทนี้ มักจะไม่สนใจผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติ และจะนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันต่างๆ ภายในประเทศ

จากที่กล่าวมาปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม ในประเทศไทยนั้น มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง เป็นสาเหตุสำคัญ ที่เป็นส่วนขัดขวางกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งเข้ามา แทรกแซงสิทธิของพลเมืองในการตัดสินใจว่าใครจะเป็น ผู้แทน และลดความสามารถของพลเมืองที่จะเลือก ผู้แทนที่มีสำนึกรับผิดชอบ

ดังนั้น การเสริมสร้างบทบาทของพลเมืองให้เข้ามา ทำหน้าที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริต เที่ยงธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ อันจะนำพาประเทศไทยนั้น ให้เป็นสังคมประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์

1.

เพื่อศึกษาพัฒนาการ รูปแบบ และปัจจัยที่ส่งผลต่อ การมีบทบาทของพลเมืองในการป้องกันและ แก้ไขปัญหาข้อสิทธิ ขาดเสียการเลือกตั้ง ที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม

2.

เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมให้พลเมือง มีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกตั้ง ที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม

ผลการศึกษา

จากการศึกษาในพัฒนาการและรูปแบบของการเลือกตั้ง ที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรมในอดีตจนถึงปัจจุบันยังคงพบ การใช้ระบบห้วคะแนนเป็นวิธีการหลัก แต่มีรูปแบบ ที่เปลี่ยนไปตามบริบทของสังคมและกฎหมาย มีความ แยกขมมากขึ้น ทำให้ตรวจสอบได้ยาก รวมทั้งยังมี การนำระบบเทคโนโลยีทางการสื่อสารเข้ามาใช้เป็น เครื่องมือร่วมด้วย ซึ่งพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้ามามีบทบาทในระบบห้วคะแนน มากขึ้น

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีการซื้อเสียงผ่านทางนโยบาย ประชาชนนิยม หรือกลไกทางนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะ

+ + + + +

โครงการสวัสดิการต่างๆ ของรัฐอย่างชัดเจน มีการสร้าง ระบบอุปถัมภ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างบารมีแบบหยั่งราก ผงลึกในพื้นที่ รวมทั้ง การนำเสนอและเผยแพร่ข่าวปลอม (Fake News) ทางสื่อสังคมออนไลน์ก็ได้ถูกใช้เป็น เครื่องมือสำคัญในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ทั้งนี้ **ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการมีบทบาทของพลเมืองในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาข้อสิทธิขาดเสียที่สำคัญ คือ บทบาท การทำหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)** ซึ่งเป็นผลจากการทำงานในอดีตที่ไม่มีประสิทธิภาพ การทำงานล่าช้า มีการปฏิบัติสองมาตรฐาน จึงส่งผล ให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นและไม่เข้ามามีส่วนร่วม ในการเลือกตั้ง

แนวทางการส่งเสริมให้พลเมืองมีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกตั้ง ที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม

ข้อเสนอต่อคณะกรรมการ การเลือกตั้ง (กกต.) โดยใช้หลัก 4 ร่วม คือ

1. ร่วมกันสร้างการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน คือ กกต. ต้องพิจารณาบททวนในเรื่องการสร้าง การมีส่วนร่วมกับภาคประชาชน ภาคเอกชน และ

ภาคประชาสังคมให้มากขึ้นอย่างจริงจังและจริงจัง และมีการจัดสรรงบประมาณให้ภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเป็นอิสระ

2. ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำฐาน ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง พรรคการเมือง และนักการเมือง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึง ข้อมูลและมีแหล่งข้อมูลที่เป็นมาตรฐานเพื่อใช้เป็น ฐานข้อมูลในการมีส่วนร่วม

3. **ร่วมสร้างนวัตกรรม** โดยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาช่องทางที่มีความปลอดภัยให้กับประชาชนเข้ามาแจ้งเบาะแส เพื่อให้ช่วยสอดส่องดูแลการเลือกตั้งผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (ช่องทางออนไลน์) เป็นต้น

4. **ร่วมรณรงค์** โดยสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์ เพื่อปลูกฝังและสร้างความตระหนัก ตลอดจนให้ความรู้แก่ประชาชนทุกระดับเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการซื้อสิทธิขายเสียง โดยใช้สื่อที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งนี้จะต้องดำเนินการจัดทำแผนการรณรงค์ให้มีความรู้อย่างต่อเนื่อง มีใช้ทำเพียงเฉพาะช่วงเวลาที่มีการเลือกตั้งเท่านั้น

ข้อเสนอต่อภาครัฐต่อ การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ภาครัฐต้องมีการส่งเสริมเรื่องการกระจายอำนาจและส่งเสริมบทบาทของประชาชนให้สามารถดำเนินการในลักษณะที่สามารถถ่วงดุลอำนาจของผู้นำในท้องถิ่นได้ เพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นที่ควรแก้ไข ได้แก่

1. แก้ไขกฎหมายในเรื่องบัตรเลือกตั้งต้องกลับไปเป็นระบบบัตรสองใบ
2. แก้ไขกฎหมายในเรื่องการลงโทษผู้ซื้อและผู้ขายเสียงให้มีความสมดุล
3. แก้ไขกฎหมายให้ประชาชนหรือภาคประชาสังคมที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถนับคะแนนแบบคู่ขนานได้

4. แก้ไขกฎหมายในเรื่องของกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่ไม่ควรเป็นกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน
5. แก้ไขกระบวนการบังคับใช้พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์เพื่อไม่ให้ภาครัฐใช้เป็นเครื่องมือในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กำลังจะมาถึงในเวลานี้ อันใกล้นี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนให้ตระหนักถึงปัญหาการเลือกตั้งที่ไม่สุจริตเที่ยงธรรม และต้องมีการให้ความสำคัญในทุกภาคส่วนให้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหากันอย่างแท้จริง ในขณะที่เดียวกันคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นกลไกหลักการแก้ปัญหาต้องมุ่งมั่นให้เกิดการเลือกตั้งอย่างสุจริตและเป็นธรรม เชื่อว่าอย่างน้อยเราก็เห็นแสงสว่างปลายอุโมงค์ในการแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งไม่สุจริตเที่ยงธรรม

สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 5 ฝั่งทิศใต้
120 หมู่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์ 02-141-9552

โทรสาร 02-143-8174

QR CODE
คลัง SNAP

QR CODE
อ่านหนังสือออนไลน์

QR CODE
สนใจหนังสือฉบับเต็ม
หรือ ติดต่อ 0-2141-9558